

Jaaroverzicht 2025

Commissaris van de Koning
in de provincie Zuid-Holland

ZUID-HOLLAND

provincie
Zuid-Holland

INHOUD

1	VOORWOORD	4
2	WEERBAAR ZUID-HOLLAND	10
3	KRACHTIG ZUID-HOLLAND	14
4	PROVINCIALE STATEN	20
5	GEDEPUTEERDE STATEN	28
6	BURGEMEESTERSZAKEN	36
7	ONTMOETINGEN EN BEZOEKEN	46
8	DE PROVINCIE IN	60
9	VIEREN EN HERDENKEN	68
10	ASIELOPVANG	80
11	BESTUURLIJKE INTEGRITEIT	86
12	NEVENFUNCTIES	92
13	NATIONAAL COMITÉ 4 EN 5 MEI	98
14	CARNEGIE HELDENFONDS	104
15	CULTUURFONDS ZUID-HOLLAND	108
16	VOORUITBLIK	112
17	GEDICHT	116

COLOFON

Realisatie

Jeroen Kon

Team Communicatie, provincie Zuid-Holland
Medewerkers van het kabinet en de provincie

Fotografie

Martijn Beekman, Remco Zwinkels, Henriette Guest, Alyssa van Heyst, Jurjen Donkers, Patrick van Katwijk, Alexander Santos Lima, Arie Kers, Phil Krom, provincie Zuid-Holland

Opmaak & druk

Team Grafimedia, Delta3 en drukkerij Printrs

Datum

Januari 2026

Meer informatie

www.zuid-holland.nl/cdk

Niets uit deze uitgave mag worden gebruikt zonder toestemming van de rechthebbende, in dit geval de commissaris van de Koning in de provincie Zuid-Holland. Voor toestemming kunt u contact opnemen met secretariaatcdk@pzh.nl.

1

VOORWOORD

Waarmakers in plaats van bezwaarmakers

Voor mij stond 2025 in het teken van 80 jaar vrijheid. Overall in het land was er voldoende te herdenken en te vieren. Denk bijvoorbeeld aan 750 jaar Amsterdam maar ook de NAVO-top in Den Haag, de stad van vrede en recht. Maar vooral de vrijheid werd gevierd, ook in Zuid-Holland.

En toch. We leven in een land van bezwaarmakers. Van mensen die hun stem verheffen, die het niet zomaar eens zijn met wat bijvoorbeeld de overheid beslist, met wat de meerderheid vindt, met wat vanzelfsprekend lijkt. En dat is goed, dat is waardevol. Onze vrijheid is ooit bevochten, juist om ruimte te maken voor verschil van mening. Maar ik wil stilstaan bij iets dat we misschien makkelijk vergeten. Dat ieder bezwaar, hoe terecht ook, een prijs heeft.

Een bezwaar is niet alleen een geluid, een bezwaar is ook een breuklijn. Een moment waarop er wordt gezegd; 'Nee, zo wil ik het niet'. Maar elke nee klinkt in een samenleving vol andere mensen. En als we allemaal alleen maar 'nee' blijven zeggen, wie zegt er dan nog 'ja'? We weten heel goed wat onze rechten zijn. We beroepen ons erop, en terecht. We citeren de grondwet, we wijzen op procedures, we zeggen: "ik heb recht op mijn mening, op mijn rust, op mijn stukje Nederland." Maar wat zijn onze plichten?

De vrijheid die wij nu alweer tachtig jaar kennen, sinds 1945, is niet gratis. Ze vraagt iets van ons allemaal. Ze vraagt verdraagzaamheid, verantwoordelijkheid, en soms ook het inslikken van het eigen gelijk. Ze vraagt dat we niet alleen opkomen voor onszelf, maar ook voor elkaar. Een bezwaar kan zuiver zijn, principieel en nodig. Maar een samenleving die alleen nog bestaat uit bezwaarmakers, is een samenleving die stilstaat. Een land waarin iedereen zijn eigen strijd voert, maar niemand meer samen vooruit wil. Dus laten we onszelf afvragen: wat brengt mijn bezwaar de samenleving? Wordt zij er sterker, wijzer of menselijker van? Of trekken we juist muren op daar waar bruggen hadden kunnen staan?

Want 2025 was een enorm woelig en turbulent jaar. De (internationale) spanningen namen toe. Ik denk hierbij aan de voortdurende conflicten en oorlogen aan de randen van Europa. Ik moet denken aan de onschuldige slachtoffers die gevallen zijn in de hartverscheurende conflicten in de Gazastrook en in Oekraïne, de oorlog in Soedan en het opkomend antisemitisme.

Deuren in het provinciehuis

Internationaal gezien nemen de spanningen toe doordat onze belangrijkste bondgenoot de wereld grillige handelstarieven oplegt en zich wispelturig opstelt als het gaat over de wereldorde. En Rusland met zijn programma van hybride oorlogsvoering de druk en ontwrichting tegen het Westen onverminderd voortzet. De onzekerheid die deze dreiging van verstoring van vitale infrastructuur, zoals stroomvoorziening, toegang tot internet, vliegverkeer, drinkwater en betalingsverkeer met zich meebrengt is voelbaar tot in Europa. In juni 2025 besloten de landen tijdens de NAVO-top in Den Haag om hun defensie-budgetten te verhogen naar 5 procent. Dit is een overduidelijk signaal op dat wat

gebeurt in de wereld, afgegeven door de Noord-Atlantische Raad.

Klimaatverandering en extreme weersomstandigheden vormen niet alleen ecologische maar steeds meer ook geopolitieke risico's. In november was daar de COP30 Klimaatop in Brazilië. Er werd over veel verschillende onderwerpen gesproken. Het ging over zoveel zaken, dat het lastig was om het ergens over eens te worden en een deal te sluiten. De Klimaatop heeft volgens velen een mager resultaat opgeleverd. Tegelijkertijd wil ik hoopvol zijn en zien dat de wereld nog steeds wil proberen de doelen van het Parijse Klimaatakkoord, afgesproken in 2015, te halen.

Op nationaal niveau was 2025 een jaar van relatieve stilstand door de val het kabinet. Na de zomer was de landelijke politiek gericht op de Kamerverkiezingen van 29 oktober 2025 en paste het dubbel demissionaire minderheidskabinet vooral op de winkel. De verkiezingsuitslag kan het landsbestuur een nieuwe impuls geven, de hoop is dat er in 2026 een stabiel kabinet aantreedt dat met een slagvaardige aanpak komt voor de grote opgaven waar Nederland mee kampt.

In 2025 was weerbaarheid een belangrijk thema. Dat heeft alles te maken met de, hierboven geschetste, geopolitieke ontwikkelingen. Weerbaarheid was bijvoorbeeld het thema van bijeenkomsten met burgemeesters in Zuid-Holland, van de Statenontmoeting in Gouda en van het najaarscongres van de VZHG. Waar een aantal jaar geleden in bestuur en politiek bestaanszekerheid centraal stond, gaat het nu vooral om hoe weerbaar we zijn. In tijden van oorlog(sdreiging), klimaatverandering of in tijden van relatieve vrijheid.

Want vrijheid is niet de afwezigheid van verplichtingen, maar juist de keuze om hoe om te gaan met die vrijheid. om te beseffen: 'Ik ben niet alleen op de wereld'. Hoe alleen we ons soms ook kunnen voelen, we leven samen. En samenleven betekent soms; mijn gelijk even parkeren, zodat er iets groters kan bewegen. Tachtig jaar vrijheid. Dat is niet alleen iets om te vieren, maar vooral iets om te verdienen en te beschermen. Elke dag opnieuw. In 2025 waren er de landelijke verkiezingen. In 2026 zijn er de gemeentelijke verkiezingen. En er zijn provinciale verkiezingen in 2027. Laten we de democratie en de Rechtstaat beschermen. Elke dag opnieuw. Laten we waarmakers zijn!

Wouter Kolff

Commissaris van de Koning
in de provincie Zuid-Holland

Vlaggetjesdag in de Reinkenstraat
met burgemeester Van Zanen

Januari

2

WEERBAAR ZUID-HOLLAND

Beschermen van elkaar en de democratie

Op allerlei vlakken was er in 2025 in Nederland aandacht voor het thema Weerbaarheid. Ook de commissaris had tijdens ontmoetingen en bijeenkomsten speciale aandacht voor weerbaarheid en wat dit betekent voor de provincie Zuid-Holland. Op diverse niveaus heeft hij het thema bespreekbaar gemaakt.

Najaarscongres VZHG in provinciehuis

1. STATENONTMOETING

In de prachtige Gouwewerk in Gouda was er de jaarlijkse Statenontmoeting, het belangrijkste netwerkevenement van de provincie Zuid-Holland. Ongeveer 400 bestuurders uit alle lagen van de samenleving waren te gast. Denk aan burgemeesters, wethouders, raadsleden, leden van colleges en van de Provinciale Staten. En natuurlijk ook de bestuurders van waterschappen, belangrijke kennisinstellingen en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven. De commissaris Wouter Kolff ontving ze samen met Pieter Verhoeve, de burgemeester van Gouda.

Op het programma stond een boeiende lezing van Jaap de Hoop Scheffer, oud-minister van Buitenlandse zaken en voormalig secretaris-generaal van de NAVO, over geopolitiek en de weerslag op Zuid-Holland. We leven in een tijd van internationale spanningen. En wat is de impact daarvan op lokaal en regionaal niveau? Een zeer actueel thema. De heer De Hoop Scheffer riep op om de democratie te

koesteren en te bewaken. Daarnaast gaf hij de opdracht mee om je te verdiepen in je medemens, zodat je er voor elkaar kunt zijn.

2. NAJAARSCONGRES VZHG

Tijdens het Najaarscongres van de VZHG werden burgemeesters, waterschappen, de provincie, samenwerkingsverbanden en uitvoeringsorganisaties verwelkomd op het provinciehuis in Den Haag. Zij dragen bij aan de veerkracht van onze regio's, van bevolkingszorg tot drinkwater, infrastructuur en democratische stabiliteit. Dit congres verbindt die opgaven, biedt kennis en inspiratie voor ieders rol en versterkt het netwerk tussen betrokkenen. Goede samenwerking begint met elkaar kennen, zeker in tijden van nood. Tijdens het congres kwam het thema 'Weerbaar Zuid-Holland' aan bod met diverse sprekers en was er ruimte voor ontmoeting. Pieter-Jaap Aalbersberg, voormalig Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, verzorgde de keynote.

3. RIJKSHERENDAG

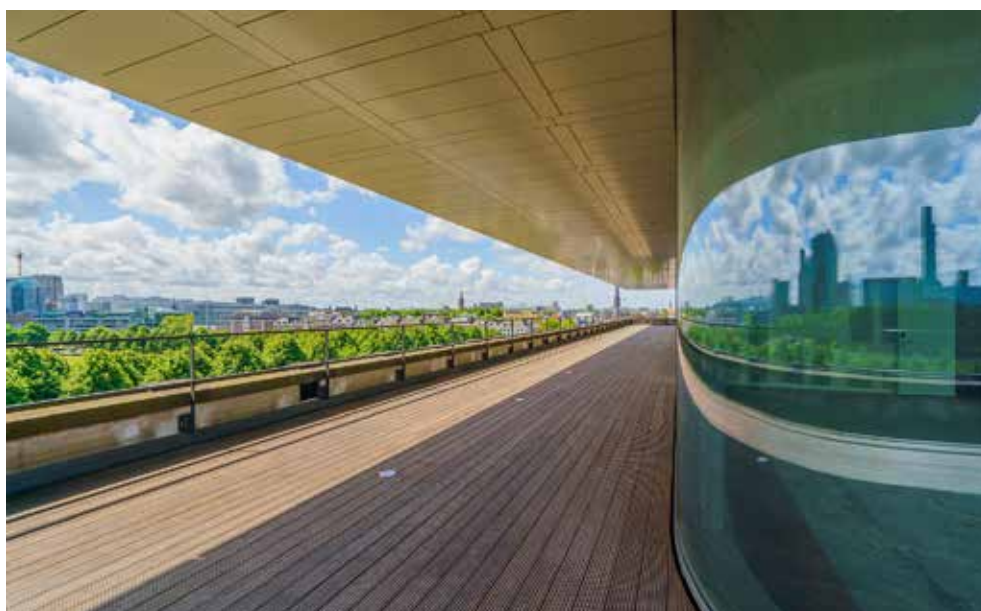
Op 4 december kwamen de Rijksheren bij elkaar. Het betoog van Arend Jan Boekestijn biedt een realistische inkijk in de positie van Europa binnen de huidige wereldorde. Voor hem is het evident dat naast het gevaar van Rusland ook de Verenigde Staten geen vanzelfsprekende bondgenoot meer is. Europa is gebaat bij de oude wereldorde, gebaseerd op normen en waarden die worden uitgedragen door instituten als de VN en de rechtsstaat zelf. Landen als de VS en India zijn bezig met een ontmanteling van hun rechtsstaat. Toch sprak de heer Boekestijn ook hoopvol over Europa, hoop dat Europa inziet dat het tijd is om op eigen benen te staan, hoop dat we blijven investeren in sleuteltechnologieën en vertrouwen in ons eigen vermogen. Het feit dat wij gevestigde instituties hebben, brengt ook voordelen met zich mee. Volgens hem verkeren democratieën

nu eenmaal vaak in een zekere ademnood. Het is aan ons als democratisch Europa om onze positie te laten gelden. Zijn insteek leidde tot een interessante en inhoudelijke discussie. Het betoog van de heer Boekestijn was met reden 'hoog over': de ontwikkelingen binnen Zuid-Holland kun je niet volledig begrijpen als je de ontwikkelingen op wereldniveau niet doorziet.

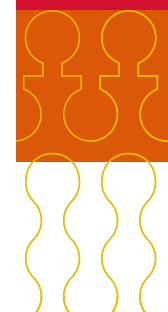
Het betoog van de heer De Hoop Scheffer draait om één duidelijke vraag aan de Rijksheren: bent u weerbaar? In zijn bijdrage sloot hij nadrukkelijk aan bij de lokale en Zuid-Hollandse praktijk. De opvattingen over het verkrijgen van grip op weerbaarheid liepen uiteen, voor de Rijksheren vanuit Defensie gaat dit vooral over manschappen en materieel, terwijl burgemeesters het thema vooral in relatie tot inwoners zien. Uiteindelijk was er een breed gedragen conclusie dat elke vorm van voorbereiding (hoe klein of hoe groot ook)

Netwerkbijeenkomst Rijksheren in Den Haag

een stap in de juiste richting is. De commissaris benadrukte dat hij deze jaarlijkse dag van grote waarde vindt. Het samenzijn biedt ruimte voor ontmoeting en inhoudelijke verdieping, dat direct bijdraagt aan een veerkrachtiger Zuid-Holland.

3

KRACHTIG ZUID-HOLLAND

Vraagt om een krachtig regeerakkoord

De landelijke verkiezingen in 2025 hebben Nederland een nieuw politiek landschap opgeleverd. De onderhandelingen voor een nieuw kabinet zijn van start gegaan en de provincie Zuid-Holland heeft haar advies aangeleverd. We hebben aangegeven dat we een krachtig regeerakkoord wensen dat boven alles uitvoerbaar is. En vooral recht doet aan de enorme opgaven waar Nederland op dit moment voor staat.

Zuid-Holland is de dichtstbevolkte en economisch meest productieve provincie van Nederland. Met bijna vier miljoen inwoners, vijftig gemeenten, de grootste haven van Europa en een aandeel van ruim 22% in het bruto binnenlands product, komen hier veel van de nationale uitdagingen samen zoals woningbouw, energie en klimaat, bereikbaarheid, stikstof en natuurherstel en niet als laatste de transitie naar een duurzame, innovatieve economie.

De afgelopen jaren heeft het Rijk de provincie nadrukkelijk gevraagd op deze dossiers de regie te nemen. Zuid-Holland heeft deze verantwoordelijkheid opgepakt en in samenwerking met gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven integrale gebiedsprogramma's ontwikkeld. Deze plannen liggen klaar en kunnen op korte termijn worden uitgevoerd, mits er bestuurlijke duidelijkheid en financiële zekerheid komt vanuit het Rijk.

3.1 WIJ VRAGEN HET NIEUWE KABINET

- zet in op structureel en voorspelbaar partnerschap (erken de provincies als onmisbare uitvoeringspartner van het Rijk en borg dit in de governance van nationale programma's);
- maak een meerjarige financiering (maak middelen beschikbaar die aansluiten bij de regionale uitvoeringsagenda's, zodat investeringen op elkaar kunnen worden afgestemd);
- creëer ruimte voor maatwerk (bied de regio's de flexibiliteit om oplossingen aan te passen aan de specifieke ruimtelijke, sociale en economische context);

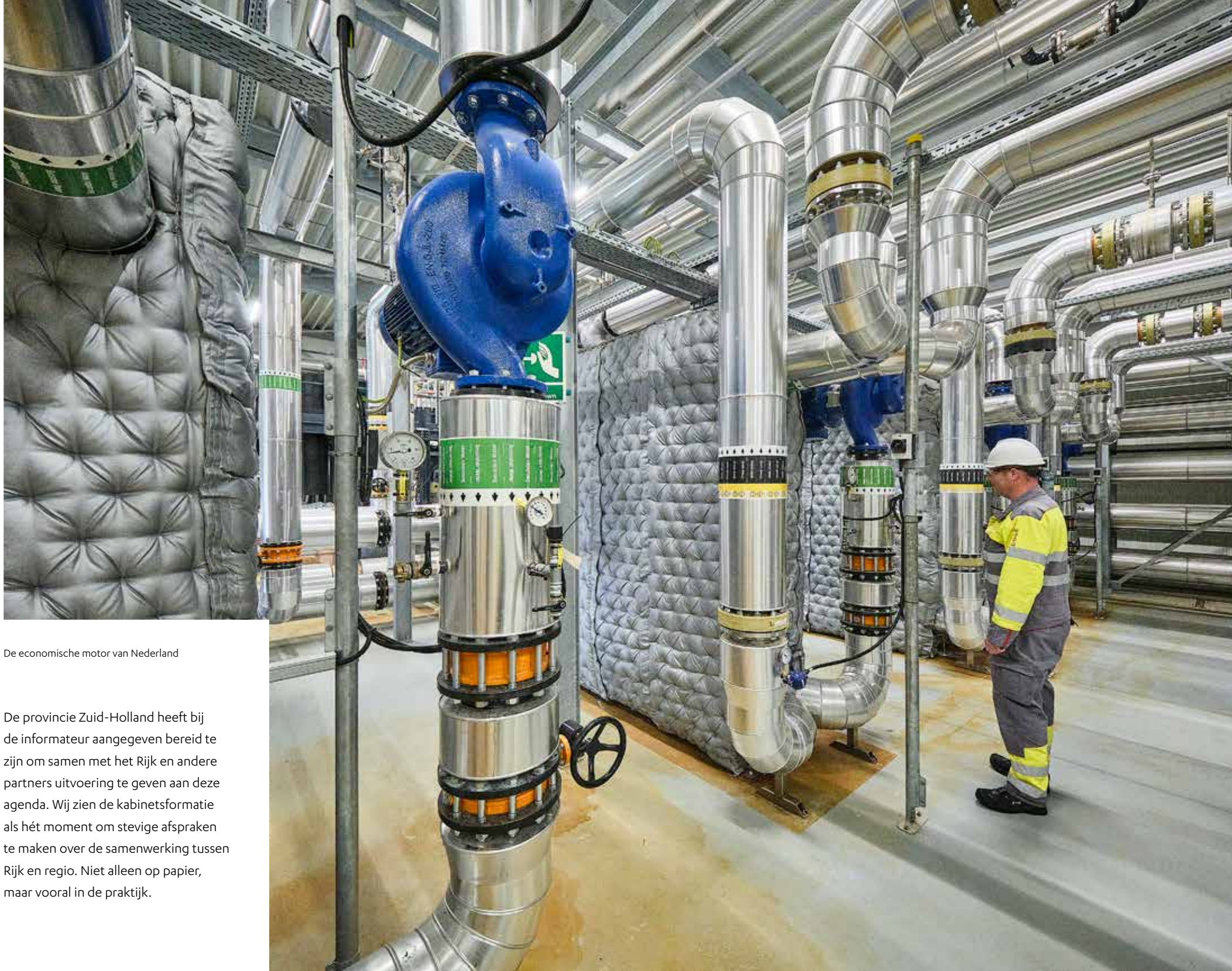
- kom tot snelle besluitvorming (voorkom vertraging door duidelijkheid te scheppen in verantwoordelijkheden en procedures).

3.2 4 PRIORITEITEN

- Betaalbare en bereikbare woningen (versnellen van woningbouw met aandacht voor infrastructuur, energie en leefkwaliteit)
- Gezonde en veilige leefomgeving (investeren in klimaatadaptatie, waterveiligheid en schone lucht)
- Natuurherstel en ruimte voor economische groei (zoeken van evenwicht tussen verduurzaming en de kracht van onze bedrijvigheid)
- Brede welvaart en een sterke regionale economie, waaronder een toekomstbestendige haven en industrie (versterken van innovatie, kennis en talentontwikkeling)

Samen bouwen we aan een toekomstbestendig Zuid-Holland

De economische motor van Nederland

De provincie Zuid-Holland heeft bij de informateur aangegeven bereid te zijn om samen met het Rijk en andere partners uitvoering te geven aan deze agenda. Wij zien de kabinetsformatie als hét moment om stevige afspraken te maken over de samenwerking tussen Rijk en regio. Niet alleen op papier, maar vooral in de praktijk.

Februari

4

PROVINCIALE STATEN

Betrokken Statenleden als volksvertegenwoordiging

2025 was een jaar waarin Zuid-Holland, als meest dichtbevolkte en economisch krachtige provincie van het land, opnieuw liet zien hoe complex en tegelijk veerkrachtig ons provinciale bestuur is. De Provinciale Staten hebben in dit dynamische jaar hun rol met betrokkenheid en politieke volwassenheid ingevuld. De commissaris kijkt met veel waardering terug op hun inzet en de resultaten die geboekt zijn.

De Statenleden zijn volksvertegenwoordigers die dag in, dag uit zich inzetten naast hun banen of studie voor onze provincie. Ook voor hen geldt dat het ingewikkelde tijden zijn met polarisatie en toenemende druk op politici.

De Staten werkten in 2025 in een landschap dat werd gekenmerkt door sterke politieke diversiteit. Niet in de laatste plaats door de val van het kabinet en de nieuwe verkiezingen. Verschillende fracties brachten stevige opvattingen in over de opgaven die Zuid-Holland raken; woningbouw, mobiliteit, natuurherstel, economische innovatie en energietransitie. Toch bleef het politieke proces herkenbaar als open, ordentelijk en functionerend.

Waar de landelijke politiek soms zichtbaar worstelde met stabiliteit, bleven de Zuid-Hollandse Staten in staat om, na debat, soms fel, soms verkennend, beslissingen te nemen. De bereidheid om ondanks verschillen verantwoordelijkheid te dragen voor de lange termijn, gaf het provinciale bestuur in 2025 de noodzakelijke rust en continuïteit.

Zuid-Holland staat voor grote ruimtelijke uitdagingen. De Provinciale Staten namen in 2025 besluiten die het gezicht van onze provincie in de komende jaren mede vorm zullen geven.

- **Wonen en werken:** De Staten zetten stappen in de versnelling van woningbouw, met aandacht voor betaalbaarheid én leefkwaliteit. Daarbij werd nadrukkelijk gekozen voor bouwen binnen het bestaande stedelijke gebied waar mogelijk, met behoud van groenstructuren en zorgvuldig ruimtegebruik;
- **Bereikbaarheid en mobiliteit:** Belangrijke investeringskaders zijn vastgesteld voor openbaar vervoer en duurzame mobiliteit. In een provincie waar ieder verkeersbesluit impact heeft op miljoenen reizigers, is de vastgestelde koers richting meer OV, fietsverbindingen en slimme mobiliteitsoplossingen van groot gewicht;
- **Energietransitie:** De Staten stelden scherpere kaders op voor de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën. Er is aandacht besteed aan ruimtelijke

inpassing, netcapaciteit en de betrokkenheid van inwoners bij de plaatsing van energieprojecten;

- Natuur en landschap: In 2025 werd verder gewerkt aan herstel van natuurgebieden en het versterken van biodiversiteit. Dit ging gepaard met intensieve gesprekken over landbouwtransitie, stikstof, en het borgen van een toekomstbestendige voedselproductie.

Het is niet altijd een gemakkelijke balans. Maar juist door de soms lastige discussies heen werd zichtbaar dat de Staten hun rol vervullen als hoeders van een goed ingerichte provincie. Op het vlak van integriteit en governance werd 2025 een belangrijk jaar. De Staten hebben actief bijgedragen aan het verbeteren van de kwaliteit van het openbaar bestuur, onder andere door de herijking van de gedragscode voor Statenleden, zodat zij hun controlerende rol beter kunnen vervullen.

In een tijd waarin inwoners kritischer kijken naar overheid en politiek, is deze inzet van grote betekenis. Het vertrouwen in ons democratisch bestel wordt niet alleen bepaald door de besluiten die worden genomen, maar vooral door de manier waarop die besluiten tot stand komen. Statenleden waren te vinden in dorpshuizen, bedrijventerreinen, boerenbedrijven, natuurgebieden en de wijken. En er werd geluisterd. Niet alleen om inzicht te krijgen in knelpunten, maar ook om ruimte te maken voor verhalen, initiatieven en perspectieven die niet altijd vanzelfsprekend in het politieke debat doorklinken. Dat heeft veel opgeleverd. Meer kennis van wat er lokaal speelt tot meer draagvlak voor lastige besluiten. Democratie leeft waar het gesprek

gevoerd wordt en in 2025 gebeurde dat in Zuid-Holland nadrukkelijk en zichtbaar.

Zuid-Holland vervult binnen het Nederlandse staatsbestel een sleutelrol. Veel nationale opgaven komen samen in onze provincie: energietransitie, havenontwikkeling, kennis- en innovatieclusters, woningbouw en infrastructuur. De Staten hebben in 2025 laten zien dat zij in die complexe verwevenheid hun verantwoordelijkheid nemen. Zij bewaakten de balans tussen regionale belangen en nationale opdrachten, en zij deden dat met een scherp oog voor het grotere geheel. De interactie met gemeenten, waterschappen en het Rijk werd verder geprofessionaliseerd, waarbij de Staten een duidelijke koers en kaders meegaven aan Gedeputeerde Staten.

Bij het terugblikken op het jaar zie ik drie opbrengsten van het werk van de Provinciale Staten:

- Koersvaste besluitvorming op grote strategische dossiers waarin ruimte voor politieke verschillen en maatschappelijke druk is;
- Verdieping van de democratische kwaliteit, door heldere governance, transparantie en betrokkenheid;
- Sterkte verbinding met relevante partijen en regio's, wat de legitimiteit van besluiten en de herkenbaarheid van de provincie zichtbaar heeft vergroot.

2025 was een jaar vol drukte, debat en dilemma's. Maar het was vooral een jaar waarin de Provinciale Staten van Zuid-Holland lieten

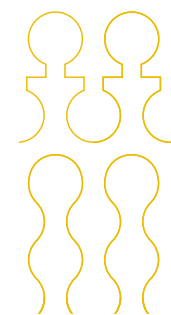
zien dat zij in staat zijn hun rol met gezag en toewijding te vervullen. Hun werk draagt direct bij aan de veerkracht en toekomstbestendigheid van onze provincie, en daarmee aan het vertrouwen in onze democratie.

4.1 VOLG DE PROVINCIALE STATEN

Alle vergaderingen van de Provinciale Staten zijn openbaar. Informatie over de vergaderingen en meer is te vinden op www.zuid-holland.nl/provincialestaten. Publiek is van harte welkom in het Provinciehuis en op de publieke tribune tijdens de vergaderingen.

Mobiliteit kent vele vormen in Zuid-Holland

De boeren van Zuid-Holland dragen bij aan de economische motor van Nederland

Maart

5

GEDEPUTEERDE STATEN

Werk in uitvoering

Vanuit Gedeputeerde Staten waarvan de commissaris voorzitter is, zijn er in 2025 voldoende gebeurtenissen die het benoemen waard zijn. Medio 2025 kondigden twee gedeputeerden aan te vertrekken. Vanwege gehoor te geven aan de roep van ofwel het thuisfront ofwel de landelijke politiek.

De wissel van oud-gedeputeerden Berend Potjer en Frank Rijkaart naar de gedeputeerden Arno Bonte en Aad Straathof

Gedeputeerde Berend Potjer besloot om na lange tijd zich ingezet te hebben voor het opbaar bestuur, dat het tijd was voor familie. Frank Rijkaart is inmiddels een half jaar minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in een demissionair kabinet. Tijdens de realisatie van dit Jaaroverzicht gaf ook een andere gedeputeerde, Frederik Zevenbergen, aan te vertrekken uit het prachtige provinciehuis om vervolgens aan de slag te gaan als eerste burger van de gemeente Vlaarding. Gelukkig blijft hij wel bewaard voor de provincie.

Hieronder nog een aantal zeer belangrijke gebeurtenissen uit 2025:

- In februari hebben de provincie Zuid-Holland en de gemeente Lansingerland een bestuursovereenkomst getekend voor woningbouw op Bleizo-West en ontwikkeling van bedrijvigheid en windenergie in de gemeente;
- In juni hebben we het stikstofmaatregelenpakket 'Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie' (SANE) vastgesteld;

- In november heeft de provincie Zuid-Holland bij de toekenning van de 6e tranche Regiodeals middelen toegekend gekregen voor de Regiodeals 'Zuid-Hollandse Groeikernen', 'Sierteeltregio', 'Waarden van het Groene Hart' en 'Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam';
- In november maakte het Amerikaanse farmaceutisch bedrijf Eli Lilly bekend 2,6 miljard euro te gaan investeren in een productiefaciliteit op het Katwijkse deel van het Bioscience Park.

Bollenstreek

Rotterdamse Haven

We trokken samen met de regio Rotterdam op richting het Rijk om meer urgentie te creëren voor de Rotterdamse Haven. Deze inzet leidde tot een landelijk debat en eerste stappen om het vestigingsklimaat te verbeteren, waaronder 50 miljoen voor natuurherstel in en rondom de Rotterdamse haven.

Tijdens de Water- en Klimaatconferentie kwamen 150 beslissers bij elkaar om na te denken over hoe we de transitie naar een robuust en schoon watersysteem kunnen versnellen. Er wordt hard gewerkt om snel meer woningen te bouwen. In Zuid-Holland willen we tot en met 2030 bijna een kwartmiljoen woningen opleveren. Samen met gemeenten, bouwers, corporaties en ontwikkelaars pakken we de wooncrisis aan.

Ook dit jaar hebben we geïnvesteerd de provincie een fijne plek te maken om te ontspannen, recreëren en bewegen. We vierden het 25 jarig bestaan van het Bentwoud. Een recreatiebos dat jaarlijks ruim een kwart miljoen bezoekers trekt. 2025 werd getekend door de stikstofcrisis waarin ons land verkeert

en waardoor vergunningverlening om bijvoorbeeld huizen en wegen te bouwen stilligt. Zuid-Holland pakte haar verantwoordelijkheid hierin met een pakket maatregelen in de Samenhangende Aanpak Natuurherstel en Economie (SANE).

Mobiliteit blijft één van de heetste hangijzers in onze provincie. Want meer inwoners betekent ook meer mensen op onze fietspaden, wegen en in ons OV. In 2025 is veel werk verzet aan grote projecten zoals de N211, N468 en de Rijnlandroute, en aan oplossingen met lokaal grote impact zoals het nieuwe veer Maassluis-Rozenburg.

De begroting voor 2026 is sluitend vastgesteld waarin structurele taken zijn gedekt met langdurig geld. Het is belangrijk dat we als midden-overheid het voorbeeld geven en onze verantwoordelijkheid nemen voor een gezonde financiële huishouding.

Op het gebied van defensie zijn stappen gezet, zoals de samenwerking tussen provincie, Defensie, EZK en regionale partners.

Zuid-Holland heeft de kennis en technologie, van ruimtevaart tot AI en sensortechnologie.

Eli Lilly, één van de grootste farmaceutische bedrijven ter wereld, wil zich vestigen in Katwijk. Met een investering van 3 miljard dollar betekent dit een enorme economische impuls voor de regio. Met onze maritieme sector, tuinbouw, biotech en topkennisinstellingen heeft Zuid-Holland alles in zich om een circulaire koploperregio in Europa te worden.

Op het gebied van luchtvaart ondertekenden we met het Rijk en Defensie een samenwerking voor het eerste permanente drone-testgebied boven zee, tussen Katwijk en de Rotterdamse haven. Dit testgebied maakt gecontroleerd vliegen mogelijk, wat cruciaal is voor de drone-ontwikkeling in Nederland. Veel inwoners van Zuid-Holland weten niet dat onze provincie actief is in de ruimtevaartsector. Het heeft een grote impact op ons dagelijks leven, van veilig-

heid en navigatie tot het monitoren van milieuveranderingen.

Ondanks een wisseling van de wacht, gedeputeerde Frank Rijkaart werd minister en opgevolgd door Aad Straathof, zijn er stappen gezet op gebied van landbouw. Bijvoorbeeld de subsidie die in 2026 beschikbaar komt voor een impuls aan biologische boeren om hun afzetmarkten te versterken. Rond de Nieuwkoopse Plassen bijvoorbeeld is met hulp van de provincie een geavanceerd meetsysteem geïmplementeerd dat meer inzichten gaat brengen over de depositie van stikstof. In de veenweidegebieden worden door boeren zelf initiatieven genomen onder andere in Groene Cirkels. Ook het project 'Duurzaam Boer blijven' in Midden-Delfland blijft actueel.

Gezondheid is een belangrijk thema. Een op de zeven kinderen en de helft van de volwassenen

Ontspannen in de natuur

heeft overgewicht. Samen met partners zoals de Medical Delta en de Nieuwe Lunch Cultuur werken we samen naar een omgeving waarin de gezonde keuze de gemakkelijkste is. In 2025 hebben we het Omgevingsbeleid herzien voor een duidelijke sturing op een toekomstbestendig Zuid-Holland. Zo hebben we gekozen voor het beschermen van de onbebouwde ruimte voor toekomstbestendige landbouw, een gezond water- en bodemsysteem, een duurzame energie- en (drink)watervoorziening en natuurherstel en verbeteren van de biodiversiteit.

Onze provincie kent unieke natuur die beschermd moet worden. Dat doen we onder meer door de Groeiagenda Natuurinclusief. Met extra aandacht voor boerenlandvogels, de beschermde weidevogelgebieden en voor het beheer en herstel van (stikstofgevoelige) natuurgebieden.

Openbaar vervoer dat verbindt

5.1 AFSLUITEND

Gedeputeerde Staten kijken terug op een jaar waarin veel gebeurde én veel tot stand kwam. 2025 was een jaar van beweging: bestuurlijk, politiek en maatschappelijk. Medio dit jaar kondigden twee gedeputeerden hun vertrek aan, ieder om gehoor te geven aan nieuwe roep; die van het thuisfront of de landelijke politiek. Ondanks de wisselingen en de kabinetswissel hebben we als college grote stappen gezet in een jaar dat gekenmerkt werd door urgente opgaven en noodzakelijke keuzes.

Oer-Hollandse windenergie

April

6

BURGEMEESTERSZAKEN

Baken en bondgenoot

De commissaris van de Koning ziet toe op een goed verloop van de procedure om te komen tot de (her)benoeming van een burgemeester. In Zuid-Holland, met 50 gemeenten, is de commissaris van de Koning gedurende het jaar bij meerdere procedures betrokken die leiden tot een kroonbenoeming of herbenoeming. Als er bij het vertrek van een burgemeester niet meteen een kroonbenoemde procedure kan worden gestart, voorziet de commissaris van de Koning in een waarnemer.

Burgemeesterspenning

Voordat de vacature van burgemeester in een gemeente wordt opengesteld, overlegt de commissaris met de gemeenteraad over de eisen die aan de te benoemen burgemeester worden gesteld met betrekking tot de vervulling van het ambt. De brieven van sollicitanten samen met de ingewonnen inlichtingen landen op het bureau van de Commissaris van de Koning waarna hij in gesprek gaat met sollicitanten. Hiermee verkrijgt hij inzicht in de benoembaarheid van de kandidaten en geeft hij de vertrouwenscommissie (de afvaardiging van de gemeenteraad die belast is met het proces om te komen tot een voordracht) zijn oordeel, waarna de gemeenteraad in gesprek gaat met de benoembare kandidaten.

Het begeleiden van de sollicitatieprocedure is intensief, maar altijd inspirerend. Er melden zich vaak mensen met een indrukwekkend cv aan ervaring, energie en ideeën. Het is mooi

om te zien hoeveel talent ons land rijk is. Het is de taak van de cdK en zijn kabinet om dit proces in goede banen te leiden en ervoor te zorgen dat er een burgemeester wordt gevonden die niet alleen bestuurlijk sterk is, maar ook echt het hart weet te raken van de gemeenschap en er middenin durft te gaan staan. Het is de gemeenteraad die de nieuwe burgemeester aanbeveelt bij de minister van binnenlandse zaken, waarna deze aanbeveling wordt bekrachtigd door de Koning.

De commissaris staat pal voor de vertrouwelijkheid van deze procedure, waardoor personen in alle vrijheid en discretie de ambitie kunnen uitspreken om dit mooie en bijzondere ambt uit te oefenen. De geheimhoudingsplicht die op dit proces rust, waarborgt de persoonlijke belangen van de kandidaten in hun huidige functie of beroep.

De geheimhouding is een vereiste om ook in de toekomst voldoende en kwalitatief goede sollicitanten te werven voor burgemeestersvacatures.

Het ambt van burgemeester is een ingewikkeld ambt (met diverse kanten) in een tijdsgewricht en in een ingewikkelde samenleving. Een burgemeester staat in het midden van de gemeenschap en tegelijk vaak alleen. Burgemeesters kunnen bij de commissaris en het kabinet terecht met vragen, dilemma's en integriteitsvraagstukken. Als waardering en

erkenning voor hun inzet, beschikt de commissaris over de mogelijkheid om bij het vertrek van een burgemeester in Zuid Holland de burgemeesterspenning met draaginsigne te overhandigen.

Ook organiseert de commissaris van de Koning meerdere bijeenkomsten voor de burgemeesters waarin zij in alle rust en beslotenheid informatie kunnen uitwisselen over een specifiek thema. Dit zijn waardevolle sessies waarin burgemeesters van de expert en van elkaar kunnen leren.

BENOEMINGEN (WND.) BURGEMEESTERS

DATUM	BURGEMEESTER	GEMEENTE
15 januari	mw. H.D. Westerdijk LLM	Krimpen aan den IJssel
20 januari	dr. J.P. Rehwinkel (Wnd)	Alphen aan den Rijn
01 maart	mr. J.G. Bijl (Wnd)	Lansingerland
03 juni	drs. J. Nieuwenhuizen RC	Lisse
05 juni	drs. N. Mol	Dordrecht
01 juli	drs. C. Pille	Albrandswaard
04 september	drs. A. Pechtold	Delft
11 september	C.H.J. Lamers (Wnd)	Lansingerland
11 september	mw. drs. M. Witte	Hoeksche Waard
13 oktober	mr. F.D. van Heijningen (Wnd)	Alphen aan den Rijn
13 oktober	mr. B.B. Schneiders (Wnd)	Noordwijk
20 november	P.N. Middelkoop	Katwijk
18 december	drs. H. van der Linden	Lansingerland

6.1 HERBENOEMING

DATUM	BURGEMEESTER	GEMEENTE
20 februari	mr. F. van Oosten	Nissewaard
18 juli	drs. L.A.W. de Lange	Wassenaar
03 september	mw. mr. A. Grootenboer-Dubbelman	Goeree-Overflakkee
30 september	mr. J.F. Weber	Zuidplas
13 november	mr. drs. P. Verhoeve	Gouda

Op de fiets met burgemeester Tjarda Struik

Peter Rehwinkel

Alexander Pechtold

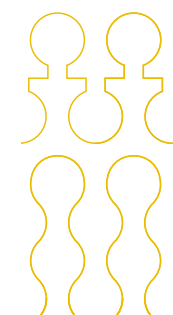
Leendert de Lange

Erik van Heijningen

Pieter van de Stadt

Te midden van alle drukte valt in
Zuid-Holland volop te genieten van groen

Mei

ONTMOETINGEN EN BEZOEKEN

Een rijk gevulde agenda

De agenda van de commissaris is door het jaar heen goed gevuld en deels openbaar. Op de maandagen zijn er diverse portefeuillehoudersoverleggen gepland en op dinsdag de GS-vergaderingen. Woensdagen staan meestal in het teken van commissies en Provinciale Statenvergaderingen maar ook gemeentebezoeken. Daarnaast legt de commissaris diverse werkbezoeken af, is hij aanwezig bij relevante (bestuurs- en regie)vergaderingen. En ontvangt hij leden van het Koninklijk Huis wanneer zij in Zuid-Holland een officieel bezoek brengen.

7.1 KONINKLIJK HUIS

Bij officiële bezoeken die worden afgelegd door een lid van het Koninklijk Huis verwelkomt de commissaris van de Koning het betreffende lid. In 2025 hebben leden van het Koninklijk Huis de provincie Zuid-Holland 47 keer bezocht. Dat klinkt misschien wat vreemd omdat de Koning en Koningin in Zuid-Holland wonen. Een lid van het Koninklijk Huis wordt bij een officieel bezoek altijd begeleid door de commissaris van de Koning, de burgemeester en soms de kamerheer. Daarnaast was de commissaris aanwezig bij het verrassingsbezoek aan de vrijheidsmaaltijd in de Haagse wijk Morgenstond. De commissaris ontving hier het Koninklijk Paar als afgevaardigde van het Nationaal Comité 4 en 5 mei.

7.2 ZIJNE MAJESTEIT DE KONING

De Koning heeft in 2025 negentien keer een bezoek gebracht in de provincie Zuid-Holland. Zo was het staatshoofd aanwezig bij de opening van de 90e Boekenweek. In het bijzijn van alle auteurs van alle Boekenweekgeschenken ontving hij het eerste exemplaar van het Boekenweekgeschenk van 2025 en de jaarlijkse thema-uitgave. Het Boekenweekthema van 2025 was 'Je moerstaal'. Ook woonde de Koning de uitreiking van de Geuzenpenning bij. Deze vindt normaliter plaats in Vlaardingen, maar werd in het kader van 750 jaar Schiedam uitgereikt in de Grote of Sint-Janskerk van Schiedam. De prijs ging dit jaar naar de Ukraine 5 AM Coalition, een collectief van 42 ngo's. De Koning heeft tijdens de Nationale Dodenherdenking op 4 mei in Amsterdam een krans voor alle slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en van oorlogssituaties en vredesoperaties gelegd. Richting

het einde van het jaar kwamen beide Kamers bijeen in een Verenigde Vergadering der Staten-Generaal, in de Grote Kerk in Den Haag.

7.3 HARE MAJESTEIT DE KONINGIN

De Koningin heeft in 2025 eenentwintig keer een bezoek gebracht in de provincie Zuid-Holland. Zo opende zij, symbolisch met een archeologische kwast, de tentoonstelling 'Boven het maaiveld – 25 jaar archeologische vondsten' in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Ook verrichtte de Koningin de openingshandeling van Museum Fenix, het kunstmuseum over migratie in de oude Fenixloods II in Rotterdam. In Capelle aan den IJssel opende de Koningin de nieuwe focuskliniek van Bergman Clinics. Bergman is al 37 jaar actief in de Nederlandse zorg en levert al bijna twintig jaar verzekerde, planbare medisch-specialistische zorg. Op 10 december werden de PUM Awards uitgereikt in de Malietoren in Den Haag. PUM is een organisatie die experts koppelt aan bedrijven in economisch en vaak ook ecologisch uitdagende landen.

Jubileumcongres Pensioen & Wetenschap van Netspar

7.4 HARE KONINKLIJKE
HOOGHEID PRINSES BEATRIX

Prinses Beatrix heeft in 2025 zes keer een bezoek gebracht in de provincie Zuid-Holland. In maart woonde zij samen met Prinses Mabel de jaarlijkse uitreiking van de Prins Friso Ingenieursprijs bij, die voor de tweede keer op de Haagse Hogeschool werd georganiseerd. De prijs, vernoemd naar de overleden zoon van Prinses Beatrix, eert zijn nalatenschap als ingenieur in de lucht- en ruimtevaarttechniek en werktuigbouwkunde.

Op uitnodiging van de KNRM bracht de Prinses een bezoek aan Reddingstation Stellendam op Goeree-Overflakkee. Met een korte film werd stilgestaan bij de 200-jarige geschiedenis van

de organisatie. In Den Haag, het centrum van de hedendaagse dans, woonde Prinses Beatrix de voorstelling Wings of Time bij, gedanst door het Norwegian National Ballet.

7.5 HARE KONINKLIJKE
HOOGHEID PRINSES MARGRIET

Prinses Margriet heeft in 2025 drie keer een bezoek gebracht in de provincie Zuid-Holland. Een van de hoogtepunten van het jaar is de nationale finale van het Prinses Christina Concours in Haagse cultuurpaleis Amare. Traditiegetrouw woont Prinses Margriet de finale bij en reikt zij de prijzen uit. Zij is, evenals de commissaris van de Koning in Zuid-Holland, lid van het comité van aanbeveling van het concours.

7.6 OVERZICHT OFFICIËLE BEZOEKEN

DATUM	OMSCHRIJVING BEZOEK	NAMEN	LOCATIE
7 februari	450e dies natalis van de Universiteit Leiden	H.K.H. Prinses Beatrix	Leiden
19 februari	Opening Gilde Vakcollege Techniek	Z.M. de Koning	Gorinchem
11 maart	Opening 90e Boekenweek in het Literatuurmuseum/ Kinderboekenmuseum	Z.M. de Koning	Den Haag
12 maart	Uitreiking elfde Prins Friso Ingenieursprijs	H.H.K.K.H.H. Prinses Beatrix en Prinses Mabel	Den Haag
13 maart	Uitreiking Geuzenpenning aan Ukraine 5 AM Coalition	Z.M. de Koning	Schiedam
1 april	Jubileumcongres Pensioen & Wetenschap van Netspar	H.M. de Koningin	Den Haag
2 april	Doop van het nieuwe schip van de Sea Ranger Service	H.M. de Koningin	Rotterdam
10 april	Uitreiking Jantje Beton Prijs	H.K.H. Prinses Beatrix	Gouda
22 april	Opening tentoonstelling 'Boven het maaiveld - 25 jaar archeologische vondsten' in het Rijksmuseum van Oudheden	H.M. de Koningin	Leiden
14 mei	Bezoek aan KNRM Stellendam en bijwonen van een Search and Rescue-oefening op een reddingboot	H.K.H. Prinses Beatrix	Stellendam
15 mei	Opening Fenix, kunstmuseum over migratie	H.M. de Koningin	Rotterdam
18 mei	Nationale Finale Prinses Christina Klassiek Concours 2025	H.K.H. Prinses Margriet	Den Haag
3 juni	Opening nieuwe focuskliniek van Bergman Clinics	H.M. de Koningin	Capelle a/d IJssel
11 juni	Opening van het nieuwe global research and development centre van Heineken het 'Dr. H.P. Heineken Centre'	Z.M. de Koning	Zoeterwoude
17 juni	Bezoek aan de Erasmus Universiteit Rotterdam i.h.k.v. het slotevenement van O2LAB	H.M. de Koningin	Rotterdam
19 juni	Aanwezig bij de voorstelling 'Wings of Time' van choreograaf Jiří Kylián gedanst door het Norwegian National Ballet	H.K.H. Prinses Beatrix	Den Haag

Lunch op Huis ten Bosch met Koning, Koningin en Kring van Commissarissen

7.7 OVERZICHT OVERIGE BEZOEKEN

DATUM	OMSCHRIJVING BEZOEK	NAMEN	LOCATIE
25 juni	Partnerprogramma NAVO-top in Rotterdam	H.M. de Koningin	Rotterdam
28 juni	Nederlandse Veteranendag	Z.M. de Koning	Den Haag
5 juli	60-jarig jubileum van de Stichting Paardrijden voor Gehandicapten op de Madurodam Manege	H.K.H. Prinses Beatrix	Den Haag
15 augustus	De nationale herdenking van de capitulatie van Japan op 15 augustus 1945	Z.M. de Koning	Den Haag
10 september	Viering vijftien jaar erevoorzitterschap H.M. de Koningin bij Wijzer in Geldzaken en lancering van het spel 'Expeditie 18'	H.M. de Koningin	Leiden
12 september	70e editie van Nationale Taptoe in Rotterdam Ahoy	H.K.H. Prinses Margriet en prof. mr. Pieter van Vollenhoven	Rotterdam
16 september	Prinsjesdag	H.H.M.M. de Koning en Koningin	Den Haag
18 november	Opening van het circulaire houten woongebouw SAWA	H.M. de Koningin	Rotterdam
18 november	Aanbieding van 'Staat van het mkb 2025' voorafgaand hieraan is er een werkbezoek aan Unmanned Valley in Valkenburg	H.M. de Koningin	Valkenburg
20 november	Bijzondere Verenigde Vergadering Staten-Generaal i.h.k.v. 80 jaar vrijheid	Z.M. de Koning en H.K.H. de Prinses van Oranje	Den Haag
21 november	Symposium van het 100-jarig bestaan van de Buitenlandse Persvereniging	Z.M. de Koning	Den Haag
10 december	Uitreiking PUM Impact Awards	H.M. de Koningin	Den Haag
12 december	Bezoek aan NAVO Communicatie en Informatie Agentschap (NCIA) als onderdeel van het staatsbezoek van de President van de Republiek Finland aan Nederland	Z.M. de Koning	Den Haag
14 december	Aanwezig bij de finale van het wereldkampioenschap handbal voor vrouwen in Ahoy	Z.M. de Koning	Rotterdam

DATUM	OMSCHRIJVING BEZOEK	NAMEN	LOCATIE
14 januari	Werkbezoek aan community art-project Thuis in Den Haag	H.M. de Koningin	Den Haag
22 januari	Voorlezen tijdens Het Nationale Voorleesontbijt 2025	H.H.K.K.H.H. Prins Constantijn en Prinses Laurentien	Schiedam
24 januari	Werkbezoek aan Europol	Z.M. de Koning	Den Haag
18 februari	Werkbezoek aan het post-COVID Expertisecentrum van het Erasmus MC	H.M. de Koningin	Rotterdam
18 februari	Werkbezoek aan verkeerscentrale Rhoon en vernieuwd A16 tracé Rotterdam samen met minister Madlener	Z.M. de Koning	Rotterdam
27 februari	Werkbezoek aan Netwerk Nieuw Rotterdam	H.M. de Koningin	Rotterdam
14 maart	Klussen bij een buurthuis i.h.k.v. de 21e editie van NLdoet	H.H.M.M. de Koning en Koningin	Katwijk
1 april	Werkbezoek aan jongerenorganisatie Quardin	H.M. de Koningin	Rotterdam
9 april	Werkbezoek aan 'De Bouwpraktijk' i.h.k.v. statushouders in de bouw met staatssecretaris Nobel	Z.M. de Koning	Barendrecht
17 april	Werkbezoek aan het Planbureau voor de Leefomgeving over circulaire economie	H.M. de Koningin	Den Haag
24 april	Bijeenkomst op de Universiteit Leiden over aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld in het hoger onderwijs met regeringscommissaris Hamer	Z.M. de Koning	Leiden
5 mei	Op uitnodiging van Nationaal Comité 4 en 5 mei aanwezig bij een vrijheidsmaaltijd in de Haagse wijk Morgenstond	H.H.M.M. de Koning en Koningin	Den Haag
17 juni	Aanwezig bij de herondertekening van het Muziekopleiders Akkoord	H.M. de Koningin	Den Haag
23 juni	Werkbezoek aan Taskforce NAVO-top 2025	Z.M. de Koning	Den Haag

DATUM	OMSCHRIJVING BEZOEK	NAMEN	LOCATIE
4 september	Officiële start van het landelijke onderzoek van Méér Muziek in de Klas naar cultuureducatie binnen het primair onderwijs in Nederland	H.M. de Koningin	Leiden
6 september	Werkbezoek aan het schip de 'Oosterschelde' tijdens de Wereldhavendagen in Rotterdam	H.K.H. Prinses Margriet	Rotterdam
7 oktober	Werkbezoek Autumn Waves, internationale oefening van eenheden van Noord-Europese maritieme Special Operations Forces	Z.M. de Koning	Schiedam
8 oktober	Bezoek aan fusiegemeente Nissewaard	Z.M. de Koning	Nissewaard
10 december	Werkbezoek aan het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën in Den Haag samen met minister Heinen	Z.M. de Koning	Den Haag
10 december	Aanwezig bij kwartfinale, Nederland -Hongarije, van het Wereldkampioenschap handbal voor vrouwen in Ahoy	Z.M. de Koning	Rotterdam
16 december	Werkbezoek aan het Leidsch Universitair Medisch Centrum (LUMC)	Z.M. de Koning	Leiden
17 december	Buurtbezoek aan Rotterdam Prins Alexander	Z.M. de Koning	Rotterdam

Partnerprogramma tijdens de NAVO-Top

Openingshandeling museum Fenix in Rotterdam

7.8 NAVO-TOP

Op 24 en 25 juni 2025 vond voor het eerst een NAVO-top plaats in Nederland, en wel in Den Haag. Een vast onderdeel van een grote internationale top als deze is het partnerprogramma. De formele gastvrouwen van dit specifieke partnerprogramma waren Hare Majesteit de Koningin en de partner van de minister-president, mevrouw Meurs. Het programma vond plaats in Rotterdam, waar de commissaris samen met organiserend burgemeester Schouten de Koningin en mevrouw Meurs mochten verwelkomen.

Zij namen het gezelschap mee langs de hoogtepunten van het Depot Boijmans Van Beuningen, om vervolgens aan boord te gaan van de Spido Prinses Amalia. Na afloop van de rondvaart, met als slotstuk het varen onder de Erasmusbrug door, keerde het gezelschap terug naar Den Haag. In het World Forum was de vergadering afgelopen en de partners voegden zich weer bij hun delegaties, voor vertrek naar Schiphol.

7.9 NIEUWJAARSRECEPTIE

In januari heeft de commissaris, samen met zijn vrouw Mariëlle en provinciesecretaris Marcel van Bijnen tijdens de Nieuwjaars-receptie 480 zakelijke relaties mogen ontvangen op het provinciehuis in Den Haag. De presentatie was in handen van Stijn van Kampen, een trainee binnen de provincie Zuid-Holland. De toespraak van de commissaris had het thema ‘Hoop’. Vanuit de behoefte om hoopvolle boodschap te brengen zag hij zich genooddaakt om vanuit de schaar-ste te beginnen. En die is er bij de overheid overal.

Hyejung Jung als zangeres en Doori Lar op de vleugel vanuit het conservatorium Den Haag brachten het nummer ‘Window of Hope’ van Oleta Adams ten gehore. De Nieuwjaars-receptie van de provincie werd goed bezocht onder andere door groot aantal ambassadeurs waaronder die van Oostenrijk, Brazilië, Portugal, Turkije, Groot-Brittannië, Argentinië en Tsjechië.

7.10 WERKBEZOEKEN

De commissaris bezocht gedurende het jaar een aantal vooraanstaande bedrijven en ontwikkelingen in de provincie.

DATUM	OMSCHRIJVING BEZOEK
16 januari	Hoogheemraadschap van Delfland
22 januari	Rotterdam The Hague Airport
24 januari	Universiteit Leiden
24 januari	Rijk Zwaan, bedrijf zaadverdeling in De Lier
24 maart	Erasmus Medisch Centrum
3 april	Erasmus Universiteit
24 april	Nearfield Instruments
17 juni	Afvalwaterzuivering Houtrust
4 juli	Havenbedrijf Rotterdam
25 augustus	Stichting Erepeleton Waaldorpervlakte
27 augustus	Biotech Campus Delft
11 september	TU Delft
12 december	Bestuurlijke Landschapstafel Midden-Delfland

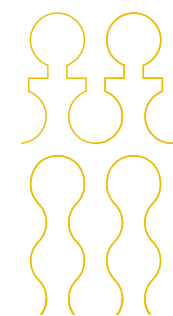

Ambassadeursbijeenkomst bij het technologisch kennisinstituut Deltares

7.11 CORPS DIPLOMATIQUE

De commissaris onderhoudt goede contacten met ambassadeurs. Hij ontvangt nieuwe ambassadeurs na hun aantreden en voert regelmatig gesprekken met zittende ambassadeurs. Ook organiseert hij ieder jaar een bezoek voor ambassadeurs naar sectoren of bijzondere plekken in Zuid-Holland om hen zo de specifieke kwaliteiten van deze provincie te tonen. In 2025 heeft hij de ambassadeurs van de volgende landen ontvangen voor een (kennismakings)gesprek: Hongarije, Polen, Azerbeidzjan, Canada, Turkije, India, Tsjechië, Slowakije, Duitsland, Armenië, Denemarken, Groot-Brittannië en Verenigde Staten.

Op 20 juni heeft de commissaris een bijeenkomst voor ambassadeurs georganiseerd waarbij zij kennis konden nemen van het Watermanagement Cluster. In het technologisch kennisinstituut Deltares kregen de ambassadeurs een introductie over de positie van Nederland als het gaat om waterbeheer. Ook werd de Maeslantkering bezocht waar een toelichting werd gegeven op Deltawerken en de stormvloedkering.

Traditionele rijtoer op het Lange Voorhout tijdens Prinsjesdag

Juni

8

DE PROVINCIE IN

Tijd voor bijzondere ontmoetingen

Door het jaar heen vinden er bijzondere ontmoetingen plaats in de provincie. De commissaris gaat regelmatig op bezoek bij gemeenten. Er vinden dan zinvolle gesprekken en ontmoetingen plaats met zowel colleges van burgemeesters en wethouders als ook met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Tijdens deze ontmoetingen heeft de commissaris aandacht voor de onderlinge werkverhoudingen en weerbaar bestuur.

8.1 STATENONTMOETING IN GOUDA

In de prachtige Gouwekerk in Gouda was de jaarlijkse Statenontmoeting, het belangrijkste netwerkevenement van de provincie Zuid-Holland. Ongeveer 400 bestuurders uit alle lagen van de samenleving waren te gast. Denk aan burgemeesters, wethouders, raadsleden, leden van colleges en van de Provinciale Staten. En de bestuurders van waterschappen, belangrijke kennisinstellingen en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven. De commissaris ontving ze samen met Pieter Verhoeve, de burgemeester van Gouda.

Gouda presenteerde zich niet alleen als stad van kaas en stroopwafels. Zo waren ook het Kenniscentrum voor Bodemdaling en Funderingen en Campus Gouda aanwezig. Gasten konden tijdens de netwerkborrel met eigen ogen zien hoe het gesteld is met de bodemdaling in onze regio.

Op het programma stond een boeiende lezing van Jaap de Hoop Scheffer, oud-minister van Buitenlandse zaken en voormalig secretaris-generaal van de NAVO, over geopolitiek en de weerslag op Zuid-Holland. We leven in een tijd van internationale spanningen. En wat is de impact daarvan op lokaal en regionaal niveau? Een zeer actueel thema. De heer Hoop Scheffer riep op om de democratie te koesteren en te bewaken. De muziek werd verzorgd door Jala en James Heywood. Als twaalfjarige contrabassist en zangeres won Jala het Koninklijk Concertgebouw Concours in 2020 samen met haar vader.

8.2 BURGEMEESTERSBEZOeken

In het kader van zijn introductie is de commissaris in 2024 gestart met een tour langs alle 50 gemeenten die de provincie Zuid-Holland maken tot wat zij is. Gezamenlijk zijn we er voor de 4 miljoen inwoners die hier dagelijks wonen, werken en recreëren.

Op bezoek bij burgemeester Huri Sarin in Rijswijk

Op bezoek bij
burgemeester Van Zanen

Tijdens deze informele bezoeken laat hij het aan de burgemeester over om hem de plekken van de gemeente te laten zien waar men trots op is of op andere manieren aandacht nodig heeft. Het zijn ontspannen bijeenkomsten waarbij de commissaris de provincie in al haar facetten steeds beter leert kennen. Het is een voorrecht om door gedreven burgervaders en -moeders ontvangen te worden in hun gemeente.

Kijk voor de korte video-impressies op www.zuid-holland.nl/burgemeestersbezoek.

8.3 LIJST VAN BEZOCHTE GEMEENTEN IN 2025

Krimpenerwaard, Kaag en Braassem, Leidschendam-Voorburg, Lansingerland, Papendrecht, Voorne aan Zee, Gorinchem, Albrandswaard, Teylingen, Goeree-Overflakkee, Bodegraven-Reeuwijk, Den Haag, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Barendrecht, Hendrik Ido Ambacht, Gouda, Leiderdorp, Leiden, Nieuwkoop, Capelle aan den IJssel, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Voorschoten en Hillegom.

8.4 AMBTSBEZOeken

Deze officiële bezoeken, die tevens onderdeel zijn van de ambtsinstructie van de commissaris, hebben in de loop der jaren een vaste vorm gekregen. Er worden gesprekken gevoerd met het gehele college van burgemeester en wethouders, met fractievoorzitters van de gemeenteraad en met een afvaardiging van het maatschappelijk middenveld. In de verschillende gesprekken heeft de commissaris de kans om bijvoorbeeld het college kritische vragen te stellen maar heeft het college ook de kans om de commissaris vragen te stellen. Deze bezoeken zijn voor de commissaris van groot belang om te weten hoe een gemeente ervoor staat. De gesprekken gaan vooral over

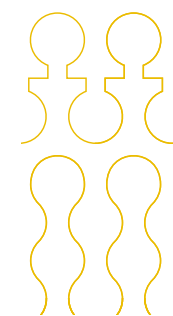
de bestuurlijke kracht van de gemeente en over hoe de samenwerking verloopt. Over deze bezoeken koppelt de commissaris terug bij het ministerie van Binnenlandse Zaken.

8.5 OVERZICHT

DATUM	OMSCHRIJVING BEZOEK
20 februari	gemeente Capelle aan den IJssel
20 maart	gemeente Zoetermeer
18 september	gemeente Leiderdorp
30 oktober	gemeente Hillegom
20 november	gemeente Voorne aan Zee

Samen met burgemeester van Capelle aan den IJssel, Joost Manusama in een elektrische shuttle zonder chauffeur

Kubuswoningen in Rotterdam

Juli

Jaaroverzicht 2025

VIEREN EN HERDENKEN

80 jaar vrijheid

Ook in 2025 was er voldoende om te vieren en te herdenken. Het jaar stond in het teken van 80 jaar Vrijheid. Op verschillende plekken in ons land werd stilgestaan bij deze mijlpaal in de Nederlandse geschiedenis.

Kranslegging tijdens de jaarlijkse herdenking in het Nationaal monument Oranjehotel

9.1 80 JAAR VRIJHEID

In het kader van 80 jaar Vrijheid was de commissaris op 26 januari 2025 aanwezig bij de Nationale Holocaust Herdenking in het Wertheimpark in Amsterdam. Op 8 april onthulde hij de tekst van artikel 1 van de Grondwet op het Provinciehuis. Op 4 mei vond de Nationale Dodenherdenking plaats op de Dam in Amsterdam. Eerder op de dag de Provinciale Dodenherdenking en de Herdenking Haagse Dwangarbeiders op het Provinciehuis. 5 mei vond het traditionele Bevrijdingsconcert plaats op de Amstel in Amsterdam. Op 15 augustus was commissaris Kolff aanwezig bij de Nationale Indië Herdenking/Herdenking Capitulatie Japan bij het Indiëmonument in Den Haag. Op 16 oktober bezocht de commissaris de expositie Varen voor Vrijheid in Katwijk.

Tijdens de onthulling van het monument ter herdenking van het trans-Atlantisch slavernijverleden

Tijdens de herdenking Slavernijverleden op het Lange Voorhout in Den Haag

9.2 DODENHERDENKING

Door het hele land heen zijn er herdenkingen van verschillende groepen oorlogsslachtoffers. Tijdens de Nationale Herdenking op 4 mei herdenken we alle slachtoffers samen. Op 4 mei was er de Provinciale Dodenherdenking op het provinciehuis waar de commissaris traditiegetrouw een toespraak hield. 's Avonds was de commissaris van de Koning bij de herdenking op de Dam in Amsterdam.

9.3 SLAVERNIJVERLEDEN

In Den Haag is op 30 juni het Slavernijmonument onthuld. Den Haag was de laatste van de vier grote steden die zo'n gedenkteken kreeg. Het monument staat aan het Lange Voorhout, vlakbij de Hofvijver. Honderden mensen woonden de ceremonie

bij. Op uitnodiging van burgemeester Van Zanen was de commissaris aanwezig bij de ceremonie.

Eerder op de dag was er een herdenkingsbijeenkomst in de Kloosterkerk. Daarna liep een stoet naar het Lange Voorhout, waar een plengoffer werd gebracht, een minuut stilte werd gehouden en het monument werd ingezegend. Het gedenkteken is ontworpen door de Zuid-Afrikaanse kunstenaar Siwani en draagt de titel Herdenk ons gezamenlijk begin. Het bestaat uit verschillende delen, waaronder een doorgang van metalen silhouetten van Haagse inwoners. De onthulling vond plaats op de dag voor Ketu Koti, de jaarlijkse herdenking en viering van de afschaffing van de slavernij.

9.4 HERDENKING ORANJEHOTEL

Op 20 september was de commissaris aanwezig bij de jaarlijkse en herdenking in het Nationaal Monument Oranjehotel. Sinds 1946 houdt het Oranjehotel elk najaar een herdenking. Daarmee behoort deze tot de oudste van ons land. Ontstaan als reünie van oud-gevangenen werd de eerste herdenking gehouden op 5 oktober 1946. Cel 601 werd op die dag als monument ingewijd. Elk jaar wordt een herdenkingsrede uitgesproken en worden kransen gelegd bij Dodencel 601, gevolgd

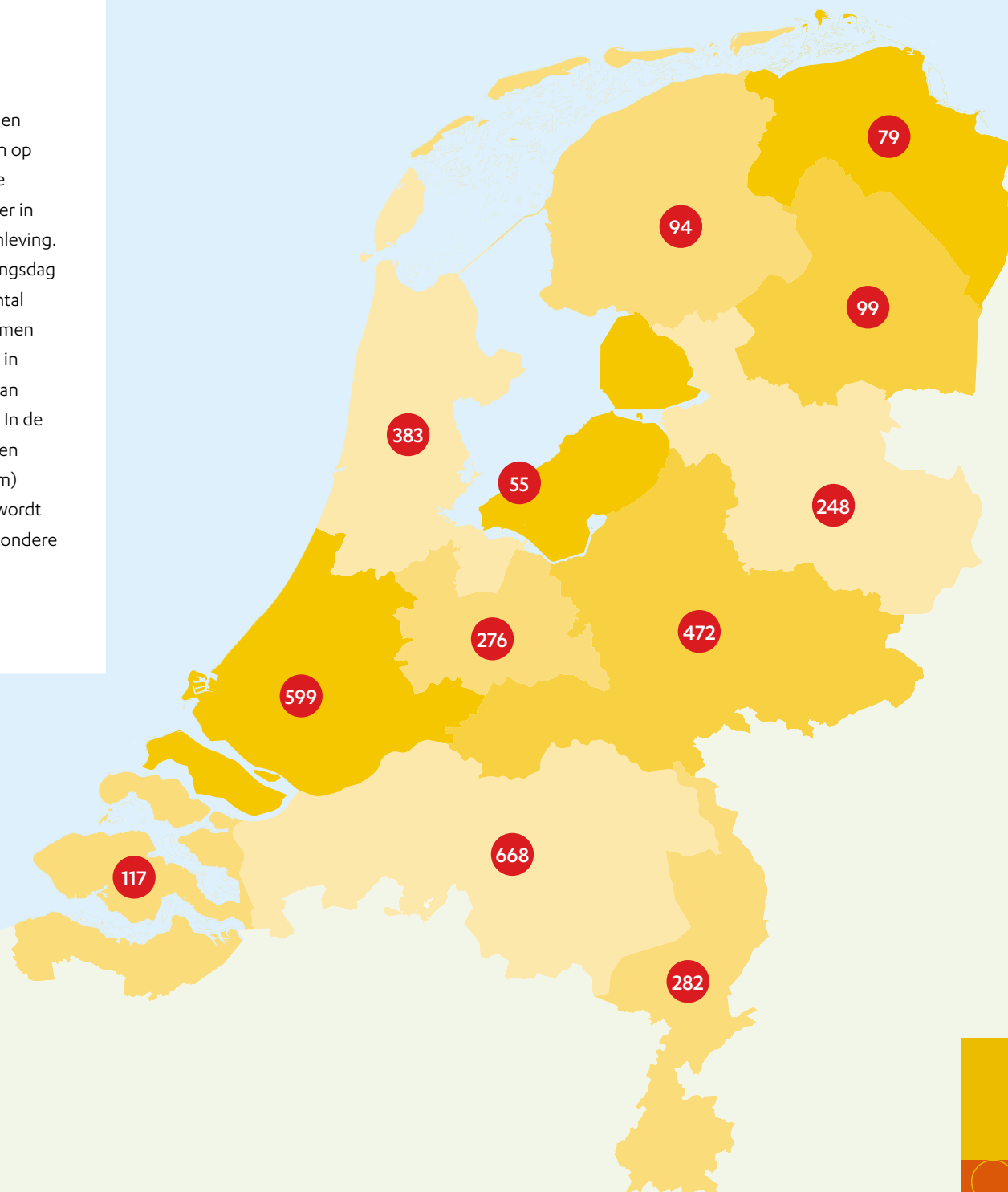
door een Stille Gang langs de cel door alle aanwezigen. Dineke de Groot, President van de Hoge Raad sprak dit jaar een zeer persoonlijke herdenkingsrede uit. De muzikale omlijsting werd verzorgd door musici van het Residentie Orkest. Zij speelden een aantal stukken die ook 80 jaar geleden klonken bij de eerste herdenking. Diverse leerlingen van het Johan de Witt College verzorgden een eigen onderdeel met een indrukwekkende spoken word. Aanwezig waren veel hoogwaardigheidsbekleders, waaronder de burgemeester van Den Haag, de heer Van Zanen.

Stille gang langs dodencel 601 tijdens de jaarlijkse herdenking in het Oranjehotel

9.5 KONINKLIJKE ONDERSCHIEDINGEN

Voor koninklijke onderscheidingen komen provinciegenoten in aanmerking die zich op bijzondere wijze hebben ingezet voor de samenleving, vaak jarenlang als vrijwilliger in een gemeente en ten bate van de samenleving. Elk jaar op de laatste werkdag voor Koningsdag is er een piek in de uitreiking van het aantal lintjes. Dit moment wordt in formele termen de Algemene Gelegenheid genoemd en in de volksmond de Lintjesregen. De dag van uitreiking was in 2025 op vrijdag 25 april. In de loop van het jaar zijn er andere momenten (bijvoorbeeld bij een afscheid of jubileum) waarop een onderscheiding bij iemand wordt opgespeld. Dat zijn de zogenaamde Bijzondere Gelegenheden.

In heel Nederland werden op 25 april tijdens de Lintjesregen 3427 personen benoemd in de Orde van Oranje-Nassau of de Orde van de Nederlandse Leeuw. In Zuid-Holland zijn op 25 april 599 personen gedecoreerd. In totaal 351 mannen (59%) en 248 vrouwen (41%).

9.6 LINTJESREGEN

- Lid in de Orde van Oranje-Nassau: 295 mannen en 224 vrouwen
- Ridder in de Orde van Oranje-Nassau: 47 mannen en 21 vrouwen
- Ridder in de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden: 1 man
- Officier in de Orde van Oranje-Nassau: 5 mannen en 2 vrouwen
- Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw: 1 man en 1 vrouw

Daarnaast zijn er in 2025 voor Bijzondere Gelegenheden 119 aanvragen gehonoreerd voor Zuid-Holland, 75 (63%) aan mannen en 44 (37%) aan vrouwen.

9.7 BIJZONDERE GELEGENHEDEN

- Lid in de Orde van Oranje-Nassau: 44 mannen en 28 vrouwen
- Ridder in de Orde van Oranje-Nassau: 20 mannen en 14 vrouwen
- Officier in de Orde van Oranje-Nassau: 8 mannen en 2 vrouwen

9.8 PREDICATEN

De predicaaten ‘Hofleverancier’ en ‘Koninklijk’ zijn bedoeld voor bedrijven en organisaties met een bijzondere staat van dienst en van onbesproken gedrag. Aanvragers moeten aan een aantal criteria voldoen. Bij het Predicaat Koninklijk zijn de belangrijkste: minimaal 100 jaar bestaan, landelijke bekendheid met bij voorkeur ook internationale uitstraling en meer dan 100 werknemers. Om voor een

Predicaat Hofleverancier in aanmerking te komen gelden als belangrijkste criteria: minimaal 100 jaar bestaan, plaatselijk en/of regionaal bekend, in eigen gemeente of regio behorende tot de beste 3 bedrijven in de branche. Kandidaat-hofleveranciers hebben meestal minder dan 100 medewerkers. Ook in 2025 mochten er tal van organisaties en bedrijven in Zuid-Holland een predicaat ontvangen.

Predicaat Hofleverancier

DATUM	
1 april	Bouter Bouw B.V., Leiden
28 mei	G. Lubbe en Zoon B.V., Lisse
31 mei	Bode Scholten B.V., Zoetermeer
21 juni	Stichting Plaswijckpark, Rotterdam
4 september	Stout-Fietsen B.V. Rhoon, Albrandswaard
11 september	Nenco Food Group, Lansingerland
20 september	M. van Zanten Beheer B.V. , Goeree-Overflakkee
25 september	Handels- en Ingenieursbureau Bakker & Co. B.V., Zwijndrecht
24 oktober	Krommenhoek Metals B.V., Rotterdam
27 november	Goedegebuur Vlees Rotterdam B.V., Rotterdam

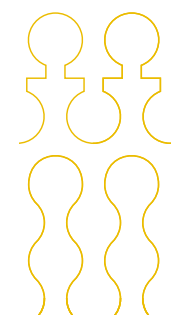

25 september predicaat uitreiking Handels- en Ingenieursbureau Bakker & Co

Predicaat Koninklijk

DATUM	
23 mei	De Koning Holding B.V., Papendrecht
19 september	M. Houweling Beheer B.V., Lansingerland
10 december	De Bond van Wapenbroeders, Barendrecht

Augustus

Jaaroverzicht 2025

10

ASIELOPVANG

Onrust en grote opgaven voor Zuid-Holland

Het is een bewogen jaar geweest met veel wisselingen in het kabinet op de portefeuille asiel. De verschillende bewindspersonen hebben meerdere wetsvoorstellen gedaan onder andere voor de beperking van de instroom van asielzoekers en de huisvesting van statushouders. In april besloot het kabinet de spreidingswet in te trekken, zoals opgenomen in het regeerprogramma. Hoewel de wet pas definitief wordt ingetrokken na besluitvorming in de Tweede en Eerste kamer, heeft deze aankondiging veel onrust veroorzaakt, met name bij gemeenten en maatschappelijke organisaties.

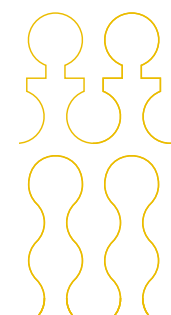
Tot het moment van intrekking zijn gemeenten wettelijk gehouden aan de realisatie van opvangplekken voor asielzoekers. Echter de voorgenomen intrekking heeft geleid tot veel onduidelijkheid en zorgen over de continuïteit, kwaliteit en betaalbaarheid van de opvang van asielzoekers ook in Zuid-Holland. Verder is het maatschappelijk draagvlak voor het creëren van asielopvang conform de spreidingswet door de intrekkingplannen zienderogen afgenomen in de provincie. Dit baart de commissaris zorgen en samen met de kring van Commissarissen heeft hij het kabinet herhaaldelijk opgeroepen zich duidelijk en onomwonden uit te spreken ter ondersteuning van de lokale bestuurders bij het aanpakken van deze complexe maatschappelijke opgave.

10.1 PROVINCIALE OPGAVE

Na het verdelbesluit van de minister eind 2024, stond het jaar in het teken van het realiseren van nieuwe opvangplekken voor asielzoekers door de gemeenten in Zuid-Holland. Vanuit de rol als voorzitter van de Provinciale Regietafel blijft de commissaris deze nadrukkelijk aansporen om invulling te geven aan hun taakstelling. Verder heeft de commissaris als rijksorgaan de taak om de realisatie van de provinciale opgave van 19.384 plekken te monitoren. Aan het eind van 2025 is meer dan 60% van de opgave gerealiseerd, wat een mooi tussenresultaat is in één van de meest dichtbevolkte gebieden van Nederland en voor de provincie met de grootste opgave. In de aankomende tijd zal het werk door gaan om in gezamenlijkheid en solidariteit de opgave voor Zuid-Holland te voltooien.

Per 1 december 2025 heeft de commissaris in de kring van commissarissen van de Koning de portefeuille Asiel overgenomen van commissaris Jetta Klijnsma in de provincie Drenthe. Hij zal namens de twaalf cdK's optreden in de contacten met ministers en kabinet. Ook is hij bij name van de twaalf commissarissen, als voorzitters van de provinciale regietafels, de woordvoerder tijdens het landelijk overleg.

September

BESTUURLIJKE INTEGRITEIT

Vrijheid, gelijkwaardigheid en wederzijds respect

De commissaris van de Koning, tevens voorzitter van de Provinciale Staten, wil een luisterend oor bieden aan ieder statenlid dat te maken krijgt met agressie. Maar niet alleen aan hen, ook voor alle burgemeesters en gedeputeerden die dat nodig hebben om hun werk goed uit te kunnen voeren. Het is een prioriteit om hen daarin te ondersteunen, de zorgen serieus te nemen en samen te werken aan een veilige en respectvolle omgeving waarin men met plezier het werk voor de provincie kan doen. Hij voert diverse gesprekken met de verschillende Statenleden.

Daarnaast neemt hij deel aan de Kring van commissarissen van de Koning. De commissarissen van de Koning bevorderen de kwaliteit van het openbaar bestuur en daarmee de bestuurlijke integriteit en de weerbaarheid van de provincie, gemeenten en waterschappen in de eigen provincie.

11.1 WET BIBOB

De Wet Bibob is een (preventief) bestuursrechtelijk instrument. Het staat voor Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur. Als er een ernstig gevaar dreigt dat bijvoorbeeld een vergunning wordt misbruikt, kan de bevoegde overheidsinstantie de aanvraag weigeren of de afgegeven vergunning intrekken. Zo wordt voorkomen dat de overheid criminele activiteiten faciliteert en wordt bovendien de concurrentiepositie van bonafide ondernemers beschermd. Om de mate van gevaar te bepalen, kan de overheidsinstantie een advies aanvragen bij het Landelijk Bureau Bibob.

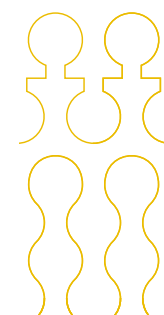
11.2 VERTROUWENSPERSOON

Bij de provincie Zuid-Holland werken we sinds mei 2023 met twee vertrouwenspersonen waar de leden van de Provinciale Staten een beroep op kunnen doen.

11.3 ZUID-HOLLANDSE NORM BIJ BEDREIGINGEN

Nederland is een open democratie, gebouwd op vrijheid, gelijkwaardigheid en wederzijds respect. Politieke ambtsdragers vervullen als hoeders van deze democratie een belangrijke rol. Vanuit die rol moeten zij open in de samenleving kunnen staan, het politieke debat vrij kunnen voeren en publieke taken vrij van dwang en drang kunnen uitvoeren en publieke taken kunnen uitoefenen.

In de provincie Zuid-Holland staat een weerbaar bestuur centraal. Politieke ambtsdragers moeten veilig, integer en open kunnen functioneren, gesteund door een weerbaar ambtelijk apparaat. Partners werken samen vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid om ondermijning en bedreiging effectief tegen te gaan. Resultaten worden bereikt door gezamenlijke actie, integriteit en betrouwbaarheid, waarbij het netwerk continu groeit en evolueert. De norm is helder: alleen door samenwerking en daadkracht bouwen we aan een bestuurlijke omgeving waarin veiligheid, integriteit en professionaliteit leidend zijn. Bedreigingen tegen politie en bestuurders worden nooit normaal gevonden en we treden er altijd tegen op.

Lunch op Huis ten Bosch met Koning,
Koningin en Kring van Commissarissen

Oktober

12

NEVENFUNCTIES en beschermheerschappen

HUIDIGE NEVENACTIVITEITEN

(ambtsgebonden)

- Lid Nationaal Comité 4 en 5 mei
- Voorzitter Carnegie Heldenfonds
- Voorzitter Cultuurfonds Zuid-Holland

HUIDIGE NEVENACTIVITEITEN

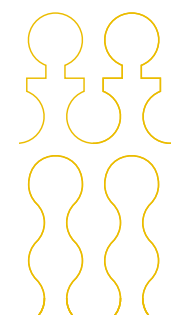
(niet-ambtsgebonden)

- Voorzitter Koninklijke Nederlandsche Automobiel Club
- Vicevoorzitter familievereniging Kolff
- Lid Commissie Politie voor Iedereen (politie-eenheid Rotterdam)
- Voorzitter Adviesraad Lustrumcommissie USC

BESCHERMHEERSCHAPPEN

- Comité van Aanbeveling Mattheus Passion Delft
- Comité van Aanbeveling Prinses Christina Concours
- Comité van Aanbeveling Project Libertyship.NL i.h.k.v. 80 jaar vrijheid
- Comité van Aanbeveling Utrechtsche Studenten Almanak
- Comité van Aanbeveling Restauratie van 'Johanna Hendrika' (Nederlandse beugsloep)

November

13

NATIONAAL COMITÉ 4 EN 5 MEI

80 jaar leven in vrijheid

Het Nationaal Comité 4 en 5 mei heeft als taak richting, inhoud en vorm te geven aan herdenken en vieren en de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog levend te houden. Het comité is bij Koninklijk besluit ingesteld op 27 november 1987.

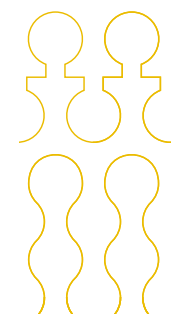
Het Nationaal Comité draagt zorg voor de organisatie van de nationale activiteiten op 4 en 5 mei: de Nationale Herdenking op de Dam in Amsterdam op 4 mei en de Nationale Viering van de Bevrijding op 5 mei met de 5 mei-lezing, Vrijheidsmaaltijden, de coördinatie van de 14 Bevrijdingsfestivals en het 5 mei-concert op de Amstel in Amsterdam.

Als lid van het bestuur van het Nationaal Comité 4 en 5 mei ziet de commissaris het als zijn taak om de waarden van vrijheid, democratie en saamhorigheid levend te houden. Onze vrijheid is een groot goed, maar ook iets dat we nooit als vanzelfsprekend mogen beschouwen. Wat hem bijzonder raakt, is de uitdaging om jongeren te betrekken bij deze boodschap.

Veel van hen hebben nooit een oorlog meemaakt en groeien op in een wereld waarin vrijheid vanzelfsprekend lijkt. Maar die vanzelfsprekendheid kan ook gevaarlijk zijn. Vrijheid is namelijk niet alleen een historisch thema; het vraagt om voortdurende waakzaamheid, inzet en reflectie, ook in deze tijd.

De commissaris hoopt dat we samen manieren kunnen vinden om jongeren op een eigentijdse en aansprekende manier te bereiken, of dat nu via educatieve projecten, sociale media of persoonlijke ontmoetingen is. Tegelijkertijd wil hij ruimte maken voor de verhalen van mensen die zelf oorlog en onderdrukking hebben meegemaakt, zodat we blijven leren van hun ervaringen.

December

14

CARNEGIE HELDENFONDS

Heldenacties op een erepodium

Stichting Carnegie Heldenfonds is opgericht in 1911 door de Schots-Amerikaanse staalmagnaat en filantroop Andrew Carnegie. Het eerste Heldenfonds werd opgericht in Noord-Amerika na een grote mijnramp vlakbij de Amerikaanse stad Pittsburgh waarbij veel levens verloren gingen. Het doel van de stichting was om financiële bijstand te verlenen aan (nabestaanden van) mensen die hun leven in de waagschaal hadden gesteld om dat van anderen te redden.

In 2025 reikte de commissaris van de Koning de zilveren medaille van het Carnegie Heldenfonds uit aan Theo Jacobs uit Den Bommel. De uitreiking vond plaats in het gemeentehuis van Goeree-Overflakkee. Burgemeester Ada Grootenboer-Dubbelman was ook aanwezig bij de uitreiking.

De heer Jacobs ontving de prestigieuze onderscheiding voor zijn moedig handelen tijdens de Watersnoodramp in 1953. Hij redde het leven van Jan Cees Verkerke.

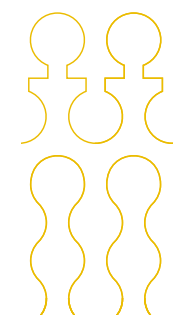
UITZENDING OMROEP MAX

Omroep MAX zal gedurende het jaar aandacht schenken aan het thema. Als voorzitter van het platform Heldenwaardig is de commissaris dan in de studio aanwezig. In november was er een heldenactie van het Carnegie Heldenfonds geselecteerd. De Nationale Heldendag blijft de dag waarop zoveel mogelijk uitreikingen plaatsvinden in het hele land, deze worden verzorgd door de burgemeesters.

OORSPRONG CARNEGIE HELDENFONDS

Carnegie wilde menslievend, moedig gedrag stimuleren en waarderen door het Heldenfonds te gebruiken als een middel om waardering te tonen voor dergelijk gedrag. In 1911 heeft Andrew Carnegie de Nederlandse tak van het Heldenfonds opgericht. Sindsdien zet de stichting Carnegie Heldenfonds zich in om heldenmoed te bevorderen en te belonen, door het onderscheiden van personen die met gevaar voor eigen leven of lijf en goed het leven van anderen hebben gered, of hebben geprobeerd te redden. De stichting heeft al meer dan honderd jaar vele heldendaden erkend en gewaardeerd over de hele wereld.

Transformatorhuisjes zorgen voor elektriciteit en zijn een plek voor kunst in de openbare ruimte

15

CULTUURFONDS ZUID-HOLLAND

Steun voor 450 projecten op gebied
van kunst, cultuur en natuur

Het bestuur van het Cultuurfonds Zuid-Holland heeft in 2025 specifiek ingezet op sectorversterking, participatie en toegankelijkheid. Want met alle aangekondigde bezuinigingen op kunst, cultuur en natuur en de maatschappelijke onrust in het algemeen, is er nu vooral behoefte aan een sterke basis voor de cultuur- en natuursector, waar iedereen aan mee kan doen en van kan genieten.

15.1 STEUN VOOR HONDERDEN PROJECTEN

Het Cultuurfonds, voorheen het Prins Bernhard Cultuurfonds, is één van de grootste private fondsen van Nederland op het gebied van kunst, cultuur en natuur en heeft twaalf regionale afdelingen, die zijn ondergebracht bij alle provincies. In Amsterdam zit het hoofdkantoor van het fonds, dat wordt gevuld met bijdragen van onder meer de Vriendenloterij, donateurs en uitkeringen. In totaal is er jaarlijks ruim veertig miljoen euro te verdelen. In elke provincie is de commissaris van de Koning voorzitter van het onafhankelijk bestuur van de afdeling. Door de afdeling Zuid-Holland zijn er 316 Zuid-Hollandse projecten gesteund.

15.2 THEATER MÉT BEWONERS

Theater Dakota uit Den Haag en Studio de Bakkerij uit Rotterdam onderstrepen het belang van het Cultuurfonds Zuid-Holland. "Cultuurparticipatie staat hoog in het vaandel bij dit fonds", zegt Maarten Bakker, die directeur is van beide theaters. "Niet alleen kunst met een hoofdletter K kan hier aankloppen voor financiële ondersteuning." Momenteel is de community art-voorstelling 'Wat een klereszooi!' te zien in beide steden, die samen met bewoners zelf is gemaakt. "Het café van het Theater is omgetoverd tot kringloopwinkel. En het leven in de wijken staat centraal in de voorstelling; van kleine ergernissen tot bijzondere ontmoetingen met bewoners in de kringloopwinkel.

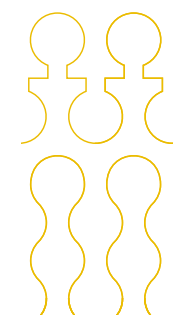
Theater Dakota met de voorstelling 'Wat een klereszooi!'

15.3 THEMAFONDS CULTUURPARTICIPATIE ZUID-HOLLAND

De voorstelling kreeg steun vanuit het speciale Themafonds Cultuurparticipatie Zuid-Holland, dat het Cultuurfonds uitvoert voor provincie Zuid-Holland en in samenwerking met Kunstgebouw. De provincie en het fonds leggen beiden geld in dit Themafonds. Een mooi voorbeeld van publiek-private samenwerking die de sector versterkt en toegankelijk maakt.

"Samen bouwen we aan een inclusieve, creatieve toekomst voor Zuid-Holland".

Wouter Kolff, voorzitter van het Cultuurfonds Zuid-Holland

16

VOORUITBLIK Ravijnjaar?!

In de volksmond hebben we het jaar 2026 de titel 'ravijnjaar' gegeven. Niet omdat alles in een afgrond zal vallen, maar omdat we ons steeds bewuster worden van de breuklijnen die dwars door onze samenleving lopen. Als commissaris van de Koning in Zuid-Holland zie ik die lijnen niet alleen in politieke dossiers of tijdens bestuurlijke vergaderingen, maar ook in de gesprekken met inwoners, ondernemers, studenten en vrijwilligers. De kloof is niet één kloof. Het zijn er vele, soms subtiel, maar steeds vaker schrijnend zichtbaar.

Een blik op het Binnenhof

We staan voor grote uitdagingen; de druk op onze leefomgeving, de onrust op het wereldtoneel, de vraag hoe we de democratische rechtsstaat beschermen in een tijd waarin geduld een schaars goed is. Maar ook hoe we met elkaar omgaan. Hoe we luisteren, of juist niet. Hoe we ruimte maken voor nuance terwijl het publieke debat steeds vaker wordt ingericht alsof het een wedstrijd is. Of erger.

Zuid-Holland is bij uitstek een provincie waar veel spanningen samenkomen. Met onze steden, dorpen, havens, universiteiten, land- schappen en industrie dragen we een enorme verantwoordelijkheid. De energietransitie, woningbouw, natuurbehoud en de bereikbaar- heid. Het vraagt niet alleen daadkrachtige besluiten, het vraagt ook om vertrouwen. In elkaar en ons gezamenlijke vermogen om de

toekomst vorm te geven op een manier die duurzaam is.

Met de komst van het nieuwe kabinet spreek ik de wens uit dat het een stabiel, consistent en daadkrachtig kabinet zal zijn. Een kabinet die gaat investeren in de economische motor van het land. Daarnaast kijk ik uit naar een heldere rol voor de provincie, als midden-overheid, tussen Rijk en gemeenten. Ook dat zal in de komende tijd meer duidelijk worden.

En ik zie, juist in aanloop naar het ravijnjaar, iets hoopvol ontstaan. Mensen die ondanks alle verschillen blijven samenwerken. Bedrijven en gemeenten die elkaar opzoeken om complexe vraagstukken op te lossen. Jongeren die zich uitspreken voor een samenleving waarin niemand aan de rand hoeft te staan.

En inwoners die, soms tegen de stroom in, kiezen voor verbinding in plaats van verwijdering. Voor mij zijn dit stralende lichtpunten.

Misschien is dat wel de kern van onze opdracht voor de komende jaren. Dat we minder grenswachters zijn en meer lassers. Vakmensen die de kunst ontwikkelen om verbindingen te maken, bruggen te slaan en scheuren te herstellen. Niet door verschillen te ontkennen, maar door ze niet langer als een eindproduct te erkennen. Wanneer we dat aandurven dan wordt 2026 geen ravijnjaar. Dan wordt het een keerpunt in plaats van een dieptepunt. Laten we lassers worden. Zuid-Holland heeft dit vakmanschap hard nodig. En ik denk, de rest van Nederland ook.

17

GEDICHT

DROMEN OVER VRIJHEID

het is een gevoel
 dat zich maar moeilijk laat vangen
 maar soms, met de heimwee als muze
 en verlangen als inkt
 verschijnt ze plotseling op papier

zo schrijven we, troosten we
 hopen en denken we hardop
 over het uitzicht dat ontbreekt
 dat voor iedereen anders
 en daarmee juist hetzelfde
 omdat vrijheid zich niet laat inkaderen
 maar juist ruimte biedt
 om te durven dromen
 over grootse, kleine dingen
 als samen aan tafel
 niet meer alleen
 over later

dromen over
 heerlijk liggen in het gras
 verdwalen in de wolken

we tellen de sterren
 en soms
 heel soms
 glimlacht de maan

*Gedicht over 80 jaar vrijheid
 door provinciedichter
 Yvette Neuschwanger*

